

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS
POLITINIŲ PARTIJŲ IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO
KONTROLĖS SKYRIAUS**

**PAŽYMA
DĖL LAISVĖS PARTIJOS IR AUŠRINĖS ARMONAITĖS SKLEIDŽIAMOS
INFORMACIJOS SOCIALINIUISE TINKLUOSE „FACEBOOK“ IR „YOUTUBE“**

2022 m. sausio 6 d. Nr. 3-1 (1.2)
Vilnius

1. Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK) 2021 m. lapkričio 29 d. gavo pranešimą (reg. Nr. 1-1580(7.9), kuriame nurodoma, kad *„2021 m. lapkričio 8 d. Laisvės partijos Facebook paskyroje paskelbta politinė reklama dėl šios partijos dalyvavimo 2023 m. savivaldybių tarybų rinkimuose. Reklama kviečiama kartu su Laisvės partija kandidatuoti į miestų ir rajonų savivaldybių tarybas. Nurodoma, jog Laisvės partijai reikalingi kūrybingi žmonės, pasiruošę prisiiinti atsakomybę, pasitikintys kitais žmonėmis ir pan. Kartu su politinės reklamos tekstu skelbiamas ir video klipas, kuriame Ekonomikos ir inovacijų ministerijos vadovė Aušrinė Armonaitė pasakoja apie savo politinės karjeros pradžią Vilniaus miesto savivaldybėje bei žada „pokyčius po pokyčių“. Kaip matyti, vaizdo klipas filmuotas ir A. Armonaitės darbo kabinete. Savo, kaip politikės, politinę reklamą bei Laisvės partijos reklamą (kvietimą prisijungti prie partijos, kandidatuoti ir pan.) skleidžia ir pati A. Armonaitė. <...> Minėta informacija negali būti laikoma informaciniais pranešimais, kadangi pagrindinė skleidžiama žinia – partijos dalyvavimas artėjančiuose savivaldos rinkimuose, pabrėžiant partijos vertybes (rūpestį švietimu, gamta ir t.t), be kita ko, naudojant Laisvės partijos mėgstamą šūkį – „pokyčiai po pokyčių“. Nėra abejonės, kad tokia informacija yra skatinama ne tik prisijungti prie partijos, bet ir sudalyvauti rinkimuose bei balsuoti už Laisvės partiją. Taip pat atkreiptinas dėmesys, jog politinės reklamos yra kurtos Ekonomikos ir inovacijų ministerijoje – ministrės kabinete. Atitinkamai galima pagrįstai manyti, kad kuriant šią reklamą buvo naudojama tarnybine padėtimi“.* Prie pranešimo taip pat pridėtos socialiniame tinklalapyje „Facebook“ Laisvės partijos paskyroje 2021 m. lapkričio 8 d. publikuoto įrašo¹ ir 2021 m. lapkričio 18 d. A. Armonaitės paskyroje publikuoto įrašo² nuotraukos.

2. Patikrinus reklamų bibliotekos puslapio (angl. *Ads Library*) duomenis, nustatyta, kad Laisvės partijos paskyroje atlygintinai 2021 m. lapkričio 15 – gruodžio 3 d. buvo skleidžiamas įrašas

¹ <https://www.facebook.com/uzlaisve/posts/353347259922844>

² <https://www.facebook.com/ausrine.armonaite/posts/10228000028891198>

su Aušrinės Armonaitės vaizdo įrašu³ ir nuo 2021 m. lapkričio 22 – gruodžio 3 d. buvo skleidžiamas įrašas su Vytauto Mitalo vaizdo įrašu⁴.

3. VRK 2021 m. gruodžio 1 d. išsiuntė paklausimus: Laisvės partijai (reg. Nr. 2-869(7.9) ir Aušrinei Armonaitei (reg. Nr. 2-868(7.9).

4. VRK 2021 m. gruodžio 9 d. posėdyje tyrimą buvo pavesta atlikti VRK narei Olgai Kilkinovai ir Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriui. Po posėdžio gautas O. Kilkinovos el. laiškas (reg. Nr. 1-1654(7.9), kad ji negali dalyvauti atliekant tyrimą.

5. 2021 m. gruodžio 10 d. VRK gautas Aušrinės Armonaitės atsakymas (reg. Nr. 1-1651(7.9), kuriame nurodoma: *„Minėti įrašai publikuoti Laisvės partijos administracijos iniciatyva. Minėti įrašai nebuvo pažymėti kaip politinė agitacija, nes tam nematėme priežasties. Visų pirma, šiuo metu Lietuvoje nėra paskelbtas politinės kampanijos laikotarpis, antra, šiais įrašais nėra siekiama paveikti rinkėjų motyvacijos balsuojant rinkimuose. Minėti įrašai yra susiję su kasdienine partine veikla. Jais siekiama pritraukti į partiją naujų narių, kurie ateityje kandidatuotų savivaldybių rinkimuose. Partijos plėtra yra natūralus, nuolatinis procesas, kurį vykdo visos politinės organizacijos. Tai niekaip nesusiję su rinkimų agitacija. Vaizdo įrašą sukūrė filmavimo paslaugas teikianti įmonė MB Kvadratai. Su paslaugos teikėju Laisvės partija yra pasirašiusi sutartį, tačiau už paslaugas dar nėra atsiskaityta. <...> Minėti įrašai iš pradžių buvo skleidžiami neatlygintinai, o pastaruoju metu vyko papildoma sklaida atlygintinai. Už šią paslaugą numatyta atsilyginti panaudojus įrašų sklaidai suplanuotą pinigų sumą. Paslaugų sutarties įrašų sklaidai nesudarėme. <...> Šie įrašai buvo publikuoti tik socialiniuose tinkluose „Facebook“ ir „YouTube“. Įrašas filmuotas vakare, ne darbo metu. Dalis filmavimo vyko Ekonomikos ir inovacijų ministerijoje, nes čia šiuo metu dirba ministrė. Įrašo tikslas buvo trumpai papasakoti Aušrinės Armonaitės politinę karjerą nuo savivaldybės tarybos nario iki ministro pareigų, todėl dalis filmavimo vyko ministrės darbo kabinete. Manoma, kad tai visiškai natūralus dalykas, nes Seimo nariai, ministrai, savivaldybių tarybų nariai ar kiti išrinkti politikai pasakodami apie savo veiklą dažnai filmuojasi ar fotografuojasi savo darbinėje aplinkoje“.* Prie atsakymo taip pat pridėta paslaugų viešojo pirkimo–pardavimo sutarties kopija ir preliminaraus paslaugų plano kopija.

6. 2021 m. gruodžio 23 d. VRK gautas Laisvės partijos atsakymas (reg. Nr. 1-1727(7.9), kuriame pateikiama ši informacija: *„Minėti įrašai publikuoti Laisvės partijos administracijos iniciatyva. Minėti įrašai nebuvo pažymėti kaip politinė agitacija, nes tam nematėme priežasties. <...> Jais siekiama pritraukti į partiją naujų narių, kurie ateityje kandidatuotų savivaldybių rinkimuose. Partijos plėtra yra natūralus, nuolatinis procesas, kurį vykdo visos politinės organizacijos. Tai niekaip nesusiję su rinkimų agitacija. Laisvės partijos administracija siekia populiarinti politikų darbą*

³ <https://www.facebook.com/uzlaisve/posts/353347259922844>

⁴ <https://www.facebook.com/uzlaisve/posts/360338895890347>

bei gerinti politikoje dirbančių žmonių įvaizdį, o taip pat pritraukti naujų, norinčių aktyviai veikti politikoje, narių. Todėl nuolat organizuoja su tuo susijusias įvairias veiklas. Vaizdo įrašų sukūrė filmavimo paslaugas teikianti įmonė MB Kvadratai. Su paslaugos teikėju Laisvės partija yra pasirašiusi sutartį, tačiau už paslaugas dar nėra atsiskaityta. <...> Už minėtų įrašų skleidimą bus atsiskaityta iš einamosios Laisvės partijos sąskaitos. Šiuo metu su paslaugų teikėju dar nėra galutinai atsiskaityta <...>. Minėti įrašai filmuoti ne darbo metu. Įrašų tikslas buvo trumpai papasakoti apie politinę karjerą nuo savivaldybės iki šiuo metu užimamų pareigų, siekiant populiarinti savivaldybių tarybų narių darbą, todėl dalis įrašų filmuota Laisvės partijos narių darbo vietose. <...> Šie įrašai buvo publikuoti tik socialiniuose tinkluose „Facebook“: ir „YouTube“. Reikšminga paminėti, kad politinis laukas pritraukia per mažai per mažai talentingų ir gabių politikų, kurie norėtų užsiimti Lietuvos gyventojų gyvenimo gerinimu, o ne tuščiu politikavimu. Siekiama tai pakeisti parodydami, kad politikoje galima užsiimti prasminga veikla, atnešančia matomą ir apčiuopiamą naudą Lietuvos žmonėms, o taip pat sėkmingai kilti karjeros laiptais“.

7. Įrašuose kalbama apie planuojamus 2023 m. savivaldybių tarybų rinkimus, kurių politinės kampanijos pradžia numatoma 2022 m. spalio–lapkričio mėn.

8. Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės (toliau – PKFFK) įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje politinė reklama apibūdinama kaip *politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa.*

9. PKFFK įstatymo 16 straipsnio 6 dalies 1 punkte nustatyta, kad *politine reklama nelaikomi ne politinės kampanijos laikotarpiu skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politikų, politinių partijų, jų valdymo organų veiklą, išskyrus atvejus, kai tokiais pranešimais yra agituojama per būsimą politinę kampaniją balsuoti valstybės politiko, politinės partijos ar jos nario interesais arba už tokius pranešimus yra atsilyginama ar numatoma atsilyginti.*

10. 2021 m. lapkričio 18 d. socialiniame tinklalapyje „Facebook“ Aušrinės Armonaitės paskyroje publikuotas įrašas „Nuotraukoje - 2015-ieji, priesaikos diena Vilniaus miesto taryboje, man 26-eri. Tai mane absoliučiai įtraukusio profesionalaus politinio kelio pradžia. Viskas buvo įdomu ir daug ko bijojau. Savivaldos taryboje galime prisidėti prie svarbiausių savo gyvenamo miesto ar miestelio klausimų sprendimo. Nuo nelegalaus sqvartyno sutvarkymo, žaliųjų erdvių iki geresnių mokyklų ir vaikų būrelių. Tai buvo nuostabi patirtis. Mes Laisvės partijoje kviečiame visus laisvai mąstančius žmones prisijungti į mūsų komandą, kuri ruošiasi savivaldai. Nesvarbu, ar norite kandidatuoti, ar savanoriauti, ar žinote žmonių, kurie tai gali padaryti - mums Jūsų reikia 😊.

Užsukite čia ir tapkite savo miesto ar miestelio ateities kūrėjais ❤️. A. Armonaitė taip pat pasidalina nuoroda į Laisvės partijos tinklalapį⁵, kuriame skelbiama informacija „*Kandidatuok! Ateitis šviesia, žalia ir turtinga savaime netaps – jai reikia kūrėjų. Tapk vienu iš jų. 2023-ųjų kovą kandidatuok į savo miesto ar rajono savivaldybės Tarybą kartu su Laisvės partija. Užsiregistruok jau šiandien! Esi ateities kūrėja(s), jei: Esi tikra(s) savo miesto ar rajono fanas(-ė). Tiki, kad mūsų visų ateitis priklauso nuo švietimo. Nori išsaugoti gražiausius gamtos kampelius ateities kartoms. Esi visada pasiruošęs (-usi) priimti atsakomybę ir padėti kitiems. Pasitiki kitais žmonėmis ir juos mėgsti. Kandidatuok!*“.

11. Pirmiau minėtas įrašas publikuotas neatlygintinai. Įrašė nurodomi įgyvendinti projektai, informuojama apie tai, kad Laisvės partija planuoja dalyvauti savivaldybių tarybų rinkimuose, kviečiama prisijungti prie Laisvės partijos, pažymint pagrindines Laisvės partijos vertybes, yra populiarinama Laisvės partija. Vadovaujantis PKFFK įstatymo 2 straipsnio 8 dalimi ir 16 straipsnio 6 dalies 1 punktu, pirmiau minėtas įrašas laikytinas politine reklama.

12. Du įrašai socialinio tinklalapio „Facebook“ Laisvės partijos paskyroje publikuoti atlygintinai:

12.1. 2021 m. lapkričio 8 d. publikuotame įrašė pateikiama informacija „*2023-ųjų kovą mūsų laukia savivaldybių tarybų rinkimai. Puikiai suprantame, kad ateitis šviesia, žalia ir turtinga savaime netaps – jai reikia kūrėjų. Kviečiame tapti vienu iš jų!* 🎉 *Esi ateities kūrėjas(-a), jei: 👍Esi tikras(-a) savo miesto ar rajono fanas(-ė), 👍Tiki, kad mūsų visų ateitis priklauso nuo švietimo, 👍Nori išsaugoti gražiausius gamtos kampelius ateities kartoms, 👍Esi visada pasiruošęs(-usi) priimti atsakomybę ir padėti kitiems, 👍Pasitiki kitais žmonėmis ir juos mėgsti, Kandidatuok į savo miesto ar rajono savivaldybės tarybą kartu su Laisvės partija. Užsiregistruok jau ŠIANDIEN: <https://www.laisvespartija.lt/kandidatuok/>“.* Kartu su įrašu publikuojamas ir Aušrinės Armonaitės 48 sek. vaizdo įrašas, kuriame ji pateikia informaciją: „*Mano politinė karjera prasidėjo Vilniaus miesto savivaldybės taryboje, kai būdama 26-erių tapau tarybos nare. Iš tikrųjų tai buvo puiki platforma mano tolesnei politinei karjerai. Aš ne tik daug išmokau, bet džiaugiuosi, kad ir prisidėjau prie pokyčių Vilniaus miestui. Savivaldoje procesai vyksta greičiau ir žmonės greičiau pajaučia tavo sprendimus, ar tai būtų švietimas, ar tai būtų aplinkosauga, ar tai būtų susisiekimas, būtent savivalda gali prisidėti prie jų sprendimo. Jeigu tikite Laisvės idėjomis ir norite pozityvių pokyčių po pokyčių savo mieste, savo miestelyje, bendruomenėje, tapkite Laisvės partijos kandidatu savivaldybių tarybų rinkimuose. Mes jau pasiruošę*“.

Vaizdo įrašas taip pat 2021 m. lapkričio 8 d. buvo publikuotas tinklalapyje „YouTube“⁶.

⁵ <https://www.laisvespartija.lt/kandidatuok>

⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=cBzWBJWjvTg>

12.2. 2021 m. lapkričio 19 d. publikuotame įrašė nurodoma: „2023-ųjų kovą mūsų laukia savivaldybių tarybų rinkimai. Puikiai suprantame, kad ateitis šviesia, žalia ir turtinga savaime netaps – jai reikia kūrėjų. Kviečiame tapti vienu iš jų! 🎨 Esi ateities kūrėjas(-a), jei: 🇺🇹 Esi tikras(-a) savo miesto ar rajono fanas(-ė), 🇺🇹 Tiki, kad mūsų visų ateitis priklausys nuo švietimo, 🇺🇹 Nori išsaugoti gražiausius gamtos kampelius ateities kartoms, 🇺🇹 Esi visada pasiruošęs(-usi) priimti atsakomybę ir padėti kitiems, 🇺🇹 Pasitiki kitais žmonėmis ir juos mėgsti, Kandidatuok į savo miesto ar rajono savivaldybės tarybą kartu su Laisvės partija. Užsiregistruok jau ŠIANDIEN: <https://www.laisvespartija.lt/kandidatuok/>“. Kartu su įrašu publikuojamas ir Vytauto Mitalo 1 min. 40 sek. vaizdo įrašas, kuriame jis pateikia informaciją: „Mano karjera prasidėjo savivaldybėje. Ėjo 2015 m. buvo šalta žiema ir niekas dar tada iš anksto netikėjo, kad Vilniaus miesto savivaldybę gali valdyti kas nors kitas, o ne Zuokas ir tada mums pavyko suvienyti daug žmonių į vieną komandą, laimėti rinkimus, išrinkti meru Remigijų Šimašių, ir tada aš, taip pat būdamas 25-erių metų tapau Vilniaus miesto savivaldybės tarybos nariu, ir Kultūros ir sporto komiteto pirmininku. Ką svarbaus galima nuveikti savivaldoje? Iš tikrųjų labai daug, išsiuntėme daugybę Vilniaus mokyklų vadovų studijuoti ISM. Padarėme taip, kad pusę Vilniaus mokyklų turi moderniausias robotikos ir gamtos mokslų laboratorijas, o dabar pilaitėje dygsta moderniausia Lietuvoje mokykla, Tolminkiemio gatvės gimnazija, kurios projekte sudalyvavo patys vaikai ir vietos bendruomenė. Tai nors švietime kartais pokyčiai nesimato greitai, bet šiuo atveju pasimatys. Pasimatys taip greitai kaip pasimatė, kai Vilniaus gatvė buvo išlaisvinta nuo mašinų. Tuo taip pat labai didžiuojusi. Nuspręsk būti kandidatu jau dabar ir registruokis Laisvės partijos svetainėje, mums tavo sprendimas tikrai svarbus“. Vaizdo įrašas taip pat 2021 m. lapkričio 19 d. buvo publikuotas tinklalapyje „YouTube“⁷.

13. Įrašuose propaguojama Laisvės partija, šios partijos politikai A. Armonaitė ir V. Mitalas. Įrašuose akcentuojami įgyvendinti ar ateityje planuojami įgyvendinti projektai, pavyzdžiui: nauja švietimo įstaiga Pilaitėje, Vilniaus miesto centre įgyvendinti transporto priemonių eismo pakeitimai. Įrašė minimas ir Laisvės partijos šūkis „Pokyčiai po pokyčių“ bei informuojama apie Laisvės partijos dalyvavimą 2023 m. savivaldybių tarybų rinkimuose, pabrėžiami Laisvės partijos tikslai, idėjos.

14. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, socialiniame tinklalapyje „Facebook“ Laisvės partijos paskyroje 2021 m. lapkričio 15 – gruodžio 3 d. atlygintinai publikuotas įrašas su A. Armonaitės vaizdo įrašu ir 2021 m. lapkričio 22 – gruodžio 3 d. atlygintinai publikuotas įrašas su V. Mitalo vaizdo įrašu (iki šiol publikuojami neatlygintinai), ir tinklalapyje „YouTube“ nuo 2021 m. lapkričio 8 d. ir nuo 2021 m. lapkričio 19 d. publikuoti identiški A. Armonaitės ir V. Mitalo vaizdo įrašai laikytini politine reklama.

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=2Aul2H0okzk>

15. Įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *politinė reklama turi būti pažymėta nurodant lėšų šaltinį ir aiškiai atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos*.

16. Įstatymo 15 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad *politinė reklama, nepažymėta pagal teisės aktų reikalavimus arba pažymėta nesilaikant teisės aktų reikalavimų, laikoma paslėpta politine reklama ir yra draudžiama*. Pirmiau minėti įrašai nebuvo pažymėti kaip politinė reklama.

17. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 92 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad *Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatyme, rinkimų įstatymuose ir Lietuvos Respublikos referendumo įstatyme nustatytų politinės reklamos skleidimo reikalavimų nesilaikymas užtraukia baudą viešosios informacijos rengėjų ar skleidėjų vadovams arba kitiems už viešosios informacijos skleidimą ar visuomenės informavimo priemonės turinį atsakingiems asmenims nuo trijų šimtų iki vieno tūkstančio keturių šimtų penkiasdešimt eurų*.

18. Pranešėjas prašė ne tik įvertinti įrašus politinės reklamos požiūriu, bet ir „*ar kuriant politinę reklamą nebuvo naudojamos tarnybine padėtimi*“.

19. Lietuvos Respublikos rinkimų įstatymuose nustatytas draudimas valstybės institucijų pareigūnams naudotis tarnybine padėtimi vykdant rinkimų agitaciją. Atitinkamų rinkimų įstatymo nuostatos pradeda galioti paskelbus rinkimų datą. Šiuo metu dar nėra prasidėjusi 2023 metų savivaldybių tarybų rinkimų politinė kampanija.

20. Tyrimo metu buvo klausta apie aptariamų vaizdo įrašų kūrimo ir skelbimo išlaidas. Surinkti duomenys pagrindžia, kad vaizdo įrašai sukurti Laisvės partijos užsakymu, sumokant už jų kūrimo paslaugas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūloma:

1. Pripažinti politine reklama:

1.1. 2021 m. lapkričio 8 d. socialiniame tinklalapyje „Facebook“ Laisvės partijos paskyroje ir tinklalapyje „YouTube“ publikuotą vaizdo įrašą su Aušrine Armonaite;

1.2. 2021 m. lapkričio 18 d. socialiniame tinklalapyje „Facebook“ Aušrinės Armonaitės paskyroje publikuotą įrašą;

1.3. 2021 m. lapkričio 19 d. socialiniame tinklalapyje „Facebook“ Laisvės partijos paskyroje ir tinklalapyje „YouTube“ publikuotą vaizdo įrašą su Vytautu Mitalu.

2. Pripažinti paslėpta politine reklama 1 punkte nurodytus įrašus.

3. Spręsti dėl administracinės atsakomybės taikymo atsakingiems asmenims.

Patarēja

Sandra Prokofijovienė